

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadst. in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvestica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 632.

V Ljubljani, v torek dne 15. julija 1913.

Leto III.

Berchtold na razpotju.

V avstrijski zunanji politiki se je nekaj zaklenilo. V onih nadoblačnih in navadnemu državljanu z najboljšimi očmi nedosežnih višavah, kjer delajo politično vreme, so zaslišali, da je naša velika politika prišla na mrtvo točko. Doti truda je bilo treba za to spoznanje, in ponoč je morala priti od zunaj. Doma so le črnotledi nezadovoljnici opozarjali, da je naša politika na napačnih tirih; gospoda Berchtold in Kania sta to vedela veliko bolje ter sta z vsemi plačanimi peresi doma in v tujini »dokazovala«, da je vse, kar prihaja z dunajskega Ballplatz, najčistejša modrost in sama emanacija največje diplomatske spretnosti. Dokler je imel slavni vodja naše neslavne zunanje politike dovolj trobent, ki so brez pogojno trobile njegovo slavo, je šlo kljub godrnjanju ljudstva in kritikam parlamenta. Ali sedaj so začeli nekateri inštrumenti trobiti drugačne melodije. Nemško časopisje, o katerem se itak ne more trditi, da se je vedno brez pogojno navduševalo za avstrijsko politiko, se je začelo zadnje čase povsem odlečno odvrnati od nje; celo taki listi, ki so se dali zlorabljati za kurnike vseh rac gospoda Kanije, odpredulejo njemu in njegovemu gospodarju Berchtoldu ljubezen.

Žurnalistični agentom našega zunanjega urada se je bilo posrečilo pridobiti med drugimi berlinsko »Vossische Zeitung«, ki ima v nemškem buržvaznem časopisju precej vpliva, za odkladanje Kanijevih filozofij. V tem listu je bilo zadnje dni v nekem članku čitati sledeče besede:

Ves svet dobiva polagoma dojem, da je politika Avstrije trajno zasledovana od snole. Zasluga in sreča se po nekem znamenem pesniškem izreku prepletata. Nemara ni nasprotje sreče predaleč od nasprotja zasluge. Državniški duh ni vedno lastnost šarmantnih diplomatov.

Če govore v tem tonu o Berchtoldu tisti, ki so bili še včeraj njegovi prijatelji in zagovorniki, bi človek po pravici sodil, da njegova svetla zvezda polagoma blede. V Nemčiji so bili dolgo prizanesljivi. Sodba neodvisnih elementov je bila tudi tam gospodu Berchtoldu že davno neugodna. Ali oficijelni svet je opravičeval kozolce, ki jih je preobračal, in državni kancelar Bethmann-Hollweg mu je prišel v parlamentu na pomoč s tistim prisiljenim govorom, v katerem je slikal spopad slovanstva in germanstva na steno. Zdaj ni nobenega glasu več, ki bi zagovarjal Berchtoldove eksperimente, kritike pa se množe po številu in po ostrosti.

Na Nemškem so jih najbolj osupnili zadnji dogodki v Bukarešti. Po vsem Balkanu je ljubezen do Avstrije že davno narobe obrnjena, in kjer se javno mnenje ni, njeno imo je bilo skoro vedno spojeno z nam ne ravno laskajočim vzklikom »pereati!« Le Rumunija je veljala za našo zanesljivo trabantko. In z Avstrijo se je nanjo opirala vsa trozveza.

Ko je pa naenkrat po bukreških ulicah zagrmel klic: »Dol s perfidno Avstrijo!«, je razumljivo, da so se v Berlinu spogledali. Ampak zdaj se, da je bila to le zadnja kapljica, ki je pokazala, da je mera že davno polna.

Nemčija ni imela interesa na ustanovitvi Albanije; zanjo ni bilo važno, da se zabrani Srbiji pot do Jadranskega morja; nič jih ni srbelo, če postane Skader črnogorski ali albanski. Ali za vsa ta vprašanja, ki jih je Berchtoldov mehanizem ni rešil, je morala tudi Nemčija angažirati, čeprav ni imela prav nič veselja za eventualno vojno z Rusijo. Vse tedanje sekundiranje je bilo prisiljeno in nevoljno. V Berlinu so bili zelo veseli, ko je bilo skadersko vprašanje rešeno in je nastalo upanje, da ne bo nemškemu gardnirju polkom treba marširati.

Novo avstrijsko vmešavanje v balkanske zadeve, izjave o naši interesiranosti in slabo prikrito žuganje z militarističnim posredovanjem je v Berlinu vnovič pokvarilo ugodno razpoloženje. In ko so se spoznali, da je Berchtoldova politika odgnala zadnjo prijateljico na Balkanu od trozveze, je nevolja našla jasno besedo in povedala, da ima Nemčija dosti Berchtoldovščine.

Avstrijski narodi je imajo iz nešteti drugih razlogov že davno dosti. Da bodo morali plačevati ogromne stroške za lansko, oziroma letošnjo mobilizacijo, ki nam je kot velikanski plod prinesla Ada Kalé, da je naše gospodarstvo napoln rušino, da se odvrta ves Balkan od nas, da prihaja avstrijsko ime po vsem svetu ob kredit, in da je notranja politika še veliko klavnejša kakor v normalnih časih — to vse so drage, predrage posledice Berchtoldovščine. Čutijo jih v Avstriji vsi narodi in vsi sloji; od severa do juga in od vzhoda do zapada je sama nezadovoljnost. Tam, kjer ni dovolj poguma, da bi nastopila z odprtim vizirjem, pa govori v figurah in metaforah in kritizira politiko — rajnega Aehrenthala.

Na Balkanu nimamo prijatelja; z vzajemno trojico smo v nasprotju; trozveza je z nami nezadovoljna. Res, grof Berchtold je lahko ponosen! Mi pa bi se lahko škodoželjno smejali, če — ne bi bilo treba plačevati velikanskih računov te politike.

Značino je, da prihajajo sočasno z nemško kritiko glasovi o predstojči Berchtoldovi demisiji. Kontrolirali jih ni mogoče; prihajajo pa od raznih strani, in to jim daje nekoliko pomena. Vzrokov za njegovo penzioniranje je gotovo dovolj; ima jih ljudstvo, ki ga zadene škoda grofovega neverjetnega diletantizma, imajo jih pa tudi vojni hujšaki, katerim je namesto zaželjene militaristične slave pribavil same blamaže.

Na Balkanu se je dosledno razvijalo vse ravno nasprotno Berchtoldovim težnjam. Po njegovem bi bili morali Turki krvavo premagati Balkance, ki bi bili morali priti na Dunaj cvilit, naj reši »status quo«; pa je zmaga Balkanska zveza, tako da ni mogel noben Prochaska rešiti »naših« načrtov. Med Balkanci je nastal spor zaradi plena, in Berchtold jim je s Tiszi-nimi usti svetoval, naj se kar stopi; kajti zmagati ni mogel po njegovi strateški matematiki nihče drugi kakor Bolgari. Stepli so se, ampak zmagali niso Bolgari. Šli smo protežirati Rumunijo zoper Bolgarsko, in v Bukarešto so nas pozdravili s klicem »Dol s perfidno Avstrijo!«

Bolj temeljito res ni mogoče zavoziti politike, in vsak začetnik mora razumeti, da ne pride voz na ta način nikakor naprej, ampak da ga je neizogibno treba speljati na drugo pot.

Vpričo dejanskega položaja in razvoja na Balkanu so postale vse naše bojevitve fraze o varovanju naših interesov smešne. Pravi naši interesi nam narekajo odkritosrčno prijateljstvo z vsemi balkanskimi narodi, nepritenjato spoštovanje njih neodvisnosti, in pošteno gospodarske zveze. Z našimi interesi nima nič opraviti »ravnatelj« na Balkanu, nove meje med ondodnimi državami so njihova zadeva, ne pa naša, in če se hočejo Balkanci spojit v novi Balkanski zvezi, je naša naloga, da enostavno respektiramo to nakano, ki je pogoj resnične neodvisnosti balkanskih narodov.

Je li Berchtold mož, ki bi mogel speljati naš politični voz z zgrešenih tirov na to edino pravo pot? Po dosedanji izkušnji mu ne more nihče prisoditi te sposobnosti; in če bi tudi imel kaj talenta zato, nam ne morejo njegove metode pribaviti zaupanja, ki smo ga zapravili pri Balkancih in pri svojih zaveznikih. Srbe smo odbijali, ko so nam ponujali roko, Bolgare smo pustili na cedilu, ko smo jih speljali v pustolovščino. Rumuni nam daieo atribut perfidnosti. Črnogorci vidijo Skader pred sabo. Grkom nismo dali nobenega povoda, da bi se ogrevali za nas. Koliko simpatij nam je še ostalo v Albaniji, bi morda znali povedati tisti Arnavti, ki so se postavili pod srbsko zastavo.

Do te točke nas je privlekel Berchtold. Treba je torej druge roke, da bi jo stisnili balkanski narodi. Grof Berchtold je na razpotju. Tista pot, ki se najbolj vjema z interesi avstrijskih narodov, kaže njemu v pokoi. Tam se mu bo dobro godilo in nihče mu ne bo zavidal sreče. Gospoda Kanijo pa lahko vzame s seboj.

ljudi in končno kompanija mestnih stražnikov. Takšen je bil mrtvaški izprevod sodruga Montemartinija: mestni prefekt poleg socialističnega tajnika, minister poleg tramvajskega službenca, zidar poleg učenjaka, vsi so ga spoštovali, vsi so ga hoteli spremiti na zadnji poti. Izprevod je šel do kolodvora, kjer so položili krsto, zakrito s cvetjem in zelenjem, v vagon, da jo odpeljejo v Pavijo, rojstno mesto rajnega sodruga. Vsa svečanost, veličastna vsled globoke žalosti spremljačih je napravila na vse najgloblji vtisk in vsakdo se je zavedal, čeprav ni nihče proslavljal Montemartinija v pondeljek, nekaj minut preden ga je ugrabila smrt. Govor so poslušali vsi svetovalci stoje. Nato se je spominjal podžupan Ballori Montemartinija s toplimi besedami. Za socialistično

Zvečer je bila seja mestega zastopa, ki je bila povsem posvečena spominu umrlega. Pretresljivo slavje se je pričelo s tem, da so prebrali zadnji govor, ki ga je imel Montemartini v pondeljek, nekaj minut preden ga je ugrabila smrt. Govor so poslušali vsi svetovalci stoje. Nato se je spominjal podžupan Ballori Montemartinija s toplimi besedami. Za socialistično

Po zborovanju osrednje zveze kons. društev.

Ako pregledujemo rezultate zborovanja delavskih konsumnih društev, smo lahko povsem zadovoljni. V agitacijskem oziru sta pomembna sklepa o ženskem komiteju ter o priletnosti žena v koristno delo na združnem polju sploh; v gospodarskem oziru je važna ustanovitev zavarovalnice, ki naj izprva samo posreduje zavarovanja; razgovor o ljudskem zavarovanju bo pa poročil brez dvombe dobre uspehe v dogledni dobi. Izobraževalni sklad nam daje garancijo, da se izobrazijo nove sile za dela na združnem polju. Tarifni urad in tarifna komisija uredita pač vse potrebno, da bodo službeni v združnih delavskih podjetjih dostojno plačani in da bo vladala potrebna harmonija med vodstvi društev in službenci. — Seveda, službeni morajo tudi dobro razumeti pomen dela in težnje konsumnih društev. Z razvojem društev imajo tudi sami pričakovati boljše eksistence. Starostna preškrba se bo izkušala tudi urediti. Večja konsumna društva so pač že sama načela vprašanje starostne preškrbe. Ponkod se zavarujejo službeni zoper nemoglost in even. za starost, drugod pa zbirajo penzijske fonde.

Zanimivo je v poročilu tajništva dejstvo, ki se je s posebnim veseljem vzelo na znanje, da se začneja **centralizacija** z resno voljo. Leta 1912 je likvidiralo 15 manjših združenj v svrhu centralizacije. Le velike zdruge morejo izvrševati svojo nalogo v polnem obsegu. Na Češkem je tako postalo močno društvo »Teichstadt«, ki je priključilo društva v Georgswald, Niedergrundu, Meder-Einsidlu, Nixdorfu, Schön-lade, Warnsdoru. — Tudi na Slovenskem nas v tem oziru čaka še nekaj dela.

Zvezi se je priključilo v letu 1912, tudi precej stanovanijskih združenj. — Postava z dne 26. aprila 1912 drž. z. l. 86 je uvela takozvano **stavbeno pravo** »Baurecht« to je, da se more sezidati na tujem zemljišču zase stavba za dobo najmanj 30, največ 80 let. Po tej domeni-nji dobijo pripade stavbišče lastniku tal (zemljišča) proti odškodnini en četrt vrednosti stavbe njenemu lastniku. Zakon hoče pospeševati stavbo malih stanovanj, ki naj bodo kolikor mogoče po ceni — celo kupna svota za stavbišče naj odpade! Da se pa socialni

stranko je govoril sodrug Paglierini, poslanec Bonomi za reformiste in nato zastopniki vseh strank v rimskem mestnem svetu. V imenu konservativne manjšine je govoril Esdra o vseh s preprostostjo in odkritosrčnostjo svoje vičnosti in njegovem neustrašenem pogumu, kadar je šlo za socialistična načela. Montemartini je bil pač eden tistih, ki pridobije simpatije vseh s preprostostjo in odkritosrčnostjo svoje narave in ki jih spoštuje in ljubi vsak. Čeprav je bil socialist in delaven sodrug, je imel tako odlično uradniško mesto prav vsled svojih lastnosti, zato žalujejo za njim vsi odkritosrčni in globoko, ki so ga poznali, ki so delovali z njim in za katere je delal on. V svojem delu je bil vztrajen in bolj vpliven je bil kakor marsikateri minister in kar se je doseglo zadnja leta za zakonito varstvo delavčevega življenja, je njegova zasluga. Vse mesto je žalovalo v četrtek za njim, za možem, ki je posvetil svoje življenje drugim in ki je umrl pri izvrševanju svoje dolžnosti.

značaj zavaruje, se je določilo da more **stavbeno pravo** biti použivano le na stavbiščih javno pravnih korporacij (države, dežele, občine) in občekoristnih združenj. Na poslednjih pa je tedaj, ako se uradno ugotovi, da je ustanovitev v interesu javnosti. Zakon določa razne ugodnosti, tako da je upati, da pridemo kmalu do čednih enodružinskih hiš. **Občine bi morale** tu svojo delavnost razviti. Pokupiti zemljišča ter ta zemljišča dati v najem v zmislu postave.

Zvezi pripadejo sedaj sledeče stanovanijske zdruge: na Dunaju 1. »Organisation«, 2. »Heimat«, 3. Splošna zdruge za mala stanovanja; 4. »Vorwärts«; 5. Stavbena zdruge bolniških blagaj; 6. Stavbena zdruge državne tiskarne; 7. Stavbena zdruge železničarjev XXI ter stanovanijske zdruge v Podmoklih, Oderfurthu, Brunn am Gebirge, Knittelfeldu, v Schwechatu in Gloggnitzu.

Pomembno je bilo leta 1912, za zdruge in zlasti za kons. društva zaradi tega, ker se je početkom leta 1913, uveljavil zakon o davčnih olajšavah za pridobitve in gospodarske zdruge ter posojilnice. Odslej se bodo v zmislu § 85. postavile z dne 25. oktobra 1896 o davkih za drug obdavčevale davčne ugodnosti uživajoče zdruge tako-le:

čisti dobiček do incl. 2800 K s	2-5%
več do 5000 K s	3%
od 5000 K do 40.000 K s	3½%
od 40.000 K do 100.000 K s	4%
več pa s	5%

Te olajšave so v vsakem pogledu resne in pravične.

Precej zaslug, da se je to uredilo, imajo soc. dem. poslanci, v glavnem neumorno delavni predsednik Zveze kons. društev dr. K. Renner.

Z delom Zveze smo torej lahko zadovoljni. Na vseh poljih se dela v prid organizacijam konsumentov. Vsakoletno zborovanje na prinaša nove inicijative na nov pogum za nadaljnje delo.

Delo za boljši obstoj delavskega razreda mora biti sistematično. Zveza konsumnih društev v Avstriji vrši tako svoje delo na združnem polju. A. K.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Snočni ljudski shod** v areni »Narodnega doma« se je zelo dobro obnesel. Arena je bila sicer premajhna. Že ob otvoritvi zborovanja je ostalo veliko udeležencev pred vrati in odprtimi okni. Pozneje so prišli še železničarji s svojega shoda, in tedaj je bila vsa arena kakor v oblegovalnem stanju. Notri pa so stali ljudje, ki niso dobili prostora pri mizah, v taki gneči, da je postalo proti koncu že dihanje težavno. Žal, da je zborovanje na vrtu skoraj nemogoče, ker ga preveč moti »muzika« iz podtivoljskega »Pratra«. Shod je otvoril sodrug Zore. V predsedništvo sta bila izvoljena sodrug Tokan in sodružica Štebijevec. Potem je poročal sodrug Kocmur o političnem položaju na Kranjskem, sodrug Ethin Kristan pa o avstrijski državni politiki. Na oba referata se še vrnemo. Za danes naj omenimo, da sta oba poročevalca s toplimi, prepričevalnimi besedami pozivala sodruge na energično delo za organizacijo in časopisje. Paznost poslušalcev in njih nedvoumno odobravanje je jasno pokazalo, da se strinjajo s tendenco in zmisлом poročil, in da se je razumevanje političnih vprašanj med ljubljanskim delavstvom zelo poglobilo. Dovolj seveda še ne. Vse preveč je še indiferentnih delavcev, ki mislijo, da se taka vprašanja lahko prepuste drugim. **Ali najvažnejše je vendar, da postane delavstvo samo političen faktor. Le delavstvo more voditi delavsko politiko,** ki ne sme biti ne Berchtoldova, ne Stürckhova, ne klerikalna, ne liberalna, ampak delavska, neodvisna od drugih vplivov, torej izvrševana v stranki, kateri gredo delavski interesi nad vse. Gotovo so v državi in deželi tudi druga vprašanja kakor mezdna in strogo razredna, in nihče ne more delavcu zameriti, če se zanima tudi za druge reči; ali razredna vprašanja stoje v prvi vrsti; vse druge zadeve se dajo pravično presojati z razrednega

delavskega stališča. **Glavno je torej, da stoje delavci v svojem taboru, kjer so sami svoji gospodarji,** kjer veljajo njihovi interesi, kjer so izločeni tuji vplivi. Le tako more delavstvo doseči moč za boj in zmago. Tukaj pa se oglašajo dolžnosti vsakega zavednega delavca. Kdor je poslušal besede snočnih govornikov s kritičnim ušesom, se je moral prepričati, da živimo v resnem času. Življenje delavcev je nedvomno zelo težavno; **ali položaj je izredno ugoden delavskemu boju, kajti politične razmere so take, da mora njih pogubnost razumeti vsak delavec,** ako se navede njegova pozornost nanje. In prvotno je naloga zavednih, organiziranih delavcev. Oni morajo postati agitatorji, oni morajo svojim tovarišem dokazati važnost organizacije in časopisja, oni jih morajo pridobiti za sobojevnike. Na shodu smo slišali, kako zanemarljiva je pri nas socialna politika. Ali da imamo v Avstriji vsaj nekoliko socialno političnih drobtin, da se v državnem zboru sploh razpravljajo delavska in službeniška vprašanja, je zasluga socialne demokracije, z drugimi besedami zasluga zavednih, organiziranih delavcev. Lahko pa bi bilo drugače, ako bi bilo takih delavcev več, ako bi jih bilo toliko, da bi se povečal delavski vpliv v državnem zboru, v deželnih zborih, v občinah. Prvo nalogo imajo tukaj delavci sami. Naprej jim že pomagajo organizacije in časopisje. Oni delavci, ki so bili z razumevanjem na snočnem shodu, so si pridobili razumevanje o organizacijah in o svojem listu. Ali najprej so morali priti v organizacije, najprej so morali jemati časopis v roke in ga čitati. Zdaj morajo druge privabiti v organizacije in jih pripraviti do čitanja. Pa bodo tudi drugi dobili razumevanje in postali bojovniki. Lep je bil snočni shod, koristen pa bo, če bodo vsi, ki so se ga udeležili, izvalili posledice: Agitatorji, da privedejo nove vojske v našo armado!

Pogreb sodruga Montemartinija.

Rim že dolgo ni videl pogreba, kakršen je bil v četrtek pogreb sodruga Montemartinija. Nepregledna množica, ki se je raztezala čez vso dolžino ceste Nazionale, je šla za krsto. Vsi sloji prebivalstva so bili zastopani, vsi so hoteli izkazati zadnjo čast možu, znaremu preko mej socialistične stranke.

Ob šestih popoldne je prineslo dvanaest mestnih stražnikov krsto čez veliko klančino Kapitola; ves trg je bil pa preplavljen z ljudstvom, molčečim od prevelike žalosti. Pred krsto je jeznil oddelek mestnih stražnikov, za njimi je šla mestna godba. Nato je prišel voz s krsto in konca mrtvaškega pregrinjala so nosili poslanec Bissolati, tajnik socialistične stranke Lazzari in kot zastopnika vlade bivši poljedelski minister Pantano in mestni prefekt; na drugi strani so šli zastopniki mesta, provincialne uprave, poljedelskega in trgovskega ministrstva in zastopniki mestne elektrarne, ki jo je bil Montemartini poklical v življenje. Za-

krsto so šli trije Montemartinijevi bratje, med njimi socialistični poslanec Luigi Montemartini in potem pa nepregledna vrsta pogrebecev, delavci poleg ministrov: ministra Niti in Sachi, bivši ministrski predsednik Lazzari, vojvoda Torlonia, senator Bodio, vsi mestni svetovalci, okoli petdeset poslancev, vse osobe mestne elektrarne in mestne cestne železnice, zastopnik rimske zadrage z vozovi, vsi, vsi, za katere je delal in s katerimi je delal. Več italijanskih mest — Genua, Florenca, Turin — je poslalo zastopnike; centralne zveze italijanskih strokovnih organizacij, konfederacija dela, nešteto socialističnih in republikanskih društev je poslalo svoje zastopnike. Takoj za oficijelnimi zastopniki, za ministri in visokimi uradniki je vihral gozd rdečih zastav, več kakor petdeset, praporji vseh socialističnih društev rimske province. Za zastavami venci, nato v vozu vdova z edinim sinom, potem pa na tisoče in tisoče

— **Petletnica obstoja** »Kons. društva za Ljubljano in okolico« 1908—1913. 12. julija 1908 se je vršil na Olincah sestanek na katerem so navzoči sklenili, da ustanove za Ljubljano in okolico organizacijo konsumentov. Takoj ta dan so tudi odobrili pravila kons. društva, ki so ga nazvali »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico«. Pet let je od tega. Danes je to društvo veliko podjetje, ki ima včlanjenih nad 7000 družin ima že deset prodajalnih in lastno pekarno. Da se spomnijo ustanovnega dne ter da pregledajo dosedanje petletno delo, so se v nedeljo v Ljubljani pri »Levu« sešli delegati in načelniki društev na slavnostno zborovanje, ki ga je otvoril zadržnik K. Tekavec v imenu nadzornega odseka. O delu zadnjih petih let je poročal obširno ravni. društva s. A. Kristan. Spominjal se je malih početkov, ter navajal statistične dokaze, da smo kljub vsem oviram lahko veseli doseženih uspehov. Poročal je tudi v obširnem govoru o delu, ki ga ima še vodstvo začrtanega. Predložil je več načrtov o katerih naj delegati razmisli. Debat se se udeležili s. Klemenčič (Šiška), s. Koman (Trnovo-Ljubljana), s. Celarc (Glince) in s. Petljan (Trst), ki je bil zborovanju kot gost prisoten. Pomembne so bile besede s. Petjana, ki je kačoz na delo »Tržaških delavskih zadrug« spodbujal delavstvo Ljubljane in Kranjske na neumorno delo na zadržnem polju. S. Petljanu se je zahvalil v lepih besedah s. predsednik zaključujoč zbor in želel naj bi v prihodnjih petih letih društvo prav tako uspevalo kot v minulih.

— **Železničarski shod.** Sprevodniško osebje je imelo snoči dobro obiskani shod v restavraciji »International«. Na Resljevi cesti. Kot odposlanec centrale je poročal sodrug Handl z Dunaja o raznih vprašanjih sprevodniških kategorij in o izpopolnitvi zaupniškega sistema. O teh zadevah je govoril tudi železničarski tajnik sodrug Kopač iz Trsta. Po končanem zborovanju je večina udeležencev korporativno odšla na ljudski shod v »Narodni dom«.

— **Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 12. julija 1913.** Voditeljem deželnega vzgojevališča v deželni prisilni delavnici se imenuje mestni učitelj Adolf Sadar. Tajnikom deželne banke kranjske se imenuje odvetniški kandidat dr. Ivan Černe. Stavbenim vodjem za osuševanje barja se imenuje deželni stavbni svetnik Rajko Geilhofer. Okrožnim zdravnikom za Kostanjevico se imenuje sekundarni dež. bolnice dr. Kučera. Zgradba mostu čez Cabranko pri Cabru se odda tvrdki Josip Dubsky & Co. iz Zagreba za 14.138 K 15 v pod pogojem, da rabi avstrijski material. Kiparju Urbanija se dovoli podpora, da ulije svoj umotvor »Predrom« v mavce za deželni muzej. Za deželni muzej se nakupi originalna doktorska diploma pesnika dr. Frana Prešerna. Proti posestniku Maliču se uvede razlastilno postopanje radi sveta, ki se rabi pri preložitvi deželne ceste Črnomelj-Vinica. Proračun mestne občine idrijske se odobri z izpremembo, da se zniža postavka za napravo in popravo cest za 9535 K in ustavi postavka 20.000 K za prezidavo hiše št. 509. Prihodnja seka deželnega odbora se določi na 18. avgusta ob 5. popoldne.

— **Kopanje v Savi** v bližini črnuškega mosta je okrajno glavarstvo na podlagi § 7. ces. naredbes z dne 20. aprila leta 1854., št. 96 iz policijsko varstvenih vzrokov prepovedalo. Prestopki se bodo kaznovali z globo do 200 K, oziroma z zaporom do 14 dni.

— **IV. sestanek avstr. jugosl. napred. učiteljskih abiturientov in abiturientk** bo 17., 18. in 19. julija 1913 v Ljubljani. Spored: 17. julija: 1. Popoldne dohod in sprejem došlih gostov. 2. Ob 8. zvečer prijateljski sestanek vseh udeležencev na vrtu hotela »Tivoli«. 18. julija: 1. Dopoldne ob pol 9. zborovanje v veliki dvorani »Nar. doma«. a) Otvoritev, b) Pozdravi, c) Referati. 2. Skupni obed na vrtu »Nar. doma«. 3. Popoldne ogled mesta in njegovih zanimivosti (izlet na Grad.) 4. Ob 8. zvečer prijateljski večer, ki ga priredi na čast udeležencev »Slovensko dež. učiteljsko društvo« na vrtu hotela »Lloyda«. 19. julija: 1. Dopoldne ob pol 9. zborovanje v veliki dvorani »Narod. doma«. a) Referati (nadaljevanje), b) Zaključitev. 2. Skupni obed na vrtu »Nar. doma«. 3. Popoldne izkušnje pevskih zborov, ostali pride izlet na Rožnik. 4. Zvečer ob 8. velik poslovilen večer v veliki dvorani »Nar. doma«. a) Koncert (nastopi več pevskih zborov in solistov), b) Po koncertu veselica s plesom in drugo prosto zabavo.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

VIII.

»Lado, je sedaj kar naprej kričal s svojim zelo tenkim glasom, »povej mi po pravici, ali si ti ali nisi?« In radostno se smejaje je takoj pristavil: »Veš, priznam ti, danes sem prekrkal vso noč in mogoče, da že — — —«

»Jaz sem to — — — jaz — — —«

»Pa povej mi, kje si se vzel tako nena-

doma?«

Po razveseljenih licih Kvapilovih je švignila senca, a takoj je bil zopet vesel in govoril radostno.

»Moral sem v Prago. In baš na te sem mislil. Ravno kar sem se pripeljal in prišel naravnost sem. Mislil sem na-te in na Soumarja.«

»Sedaj si se pripeljal. Lado — sedaj? Kar tako iz jasnega?«

»Da, kar tako iz jasnega.« je dejal Kvapil z veselimi ponosom. Da se mu je obraz malo zatemnil in tel je pripovedovati o svoji usodi.

Tu je Otokar prižgal novo cigareto in poslušal z očitno hlinjenim sočutjem. »Molči, molči, a to je neumno — — — vidiš, jaz sem ti pravil, da bi šel v Prago.« V tem si je mislil:

— **Če ni popovskega žegna...** Vso nezmišelnost obče veljavnih pojmov o morali v sedanjih družbi in državi osvetljuje dogodek zadnjih dni v Rumburgu. Delavka Marija Schimmel je skočila v soboto zvečer v vodo. Rešili so jo, a ker ima hudo mrzlico, je sedaj v bolnišnici. Schimmelova je živeča s svojim ljubimcem že dlje časa v skupnem gospodinjstvu. Imela sta dva nezakonska otroka. Očeta teh otrok in ljubimca Schimmelove so odpoklicali že pred več meseci k izrednemu službovanju na bosansko mejo. Schimmelova ni mogla toliko služiti, da bi bila preživljala otroke in sebe, vedno večja beda je nastajala v družini, oče njenih otrok pa ni imel upanja, da bi se kmalu vrnil. Nesrečnica ni imela nobene pravice do državne podpore, ker je bila njena zveza nezakonska in tako je stradala s svojimi otroci. Ko ni mogla več gledati trpljenja svojih otrok, je šla v vodo, misleč, da se bodo ljudje zapuščenih sirot rajše usmili kakor nezakonskih otrok. Ker ni njene zveze blagoslovil noben far in ker je živeča s svojim možem, ne da bi bila plačala poroke, zato se tudi država ne zmenja zanjo in pusti, da mirno njeni otroci od gladi, sama pa da izvrši samomor. Ali če so njeni otroci moškega spola in če bodo dosegli dvajseto leto, takrat jih bo že našla država in jih vpregla v jarem militarizma. Do dvajsetega leta pa lahko strada, saj so prišli na svet, ne da bi bila cerkev dovolila v to. Take črne ideje z avstrijskih poljan ne bodo prenehale prej, dokler ne bo vstal velikan — ljudstvo in pometal vse žegne in vso javno moralo v najglobokejši grob.

— **Umrli so v Ljubljani:** Fran Vidmar, dni- nar, 28 let. — Janez Knific, posestnikov sin- hralec, 46 let. — Fran Francesco, bivši pre- mogokop, 86 let. — Jakob Kuster, tovarniški delavec, 62 let. — Magdalena Požar, hči knji- goveškega pomočnika, 2 meseca. — Josipina Hackl, zasebnica, 78 let. — Marija Košir, bivša posestnica in trgovka z moko.

— **Smrten udarec.** V Trbižu je udaril konj 49letnega posestnika Andreja Kravanja tako silno, da je ta čez par ur v bolnici v Beljaku umrl.

— **Samomor zaradi neozdravljive bolezni.** V petek jutraj so našli v Trbižu v kanalu Dot- tori pred zatvornico električne centrale del- lavca Janeza Setza iz važenberske občine na Koroškem. Iz papirjev, ki jih je imel Setz pri sebi, je posneti, da se je 44letni mož naveličal življenja in da je šel prostovoljno v smrt.

— **Kinematograf »Idea«.** Novi spored od danes do četrta ima na sporedu zanimivo dramo v barvah »Neuresničene sanje«, 2 dela z velezanimivo vsebino. Še drugih sedem naj- boljših slik je na sporedu in sicer: Torek 15. srede 16., četrtek 17. 1. Uničenje džungle. (Znanstveno). 2. Brat in sestra. (Ameriška drama). 3. Čudni bazar. 4. Stanoviten lim. (Velekomično. Samo zvečer). 5. »Četa Oriol«. (Akrobatski varietetni film). 6. Žurnal Pathe. (Najnovišče, šport, moda itd.). 7. »Neuresničene sanje«. (Zanimiva francoska drama v 2 dejanjih. Popolnoma kolorirana. Edina v ustroju in de- janju). 8. Morica zemeljski ostanek. (Veleko- mično s Princem). V petek »Stare matere uspavanka«, nordiskfilm, Psylander. V soboto »Bele lilije«, krasno. Drugi teden veličanska senzijska ljudska drama »Otrok Pariza«, se- dem dejanj.

Stajersko.

— **Strela.** Od Sv. Benedikta v Slovenskih gorica poročajo, da je strela udarila v hišo posestnika Zadravca in ubila 34 let staro do- mačo gospodinjico, mater petih otrok. Hiša je zgorela.

Goriško.

— **Strela je užgala hišo.** Iz Sovodenj poro- čajo: V četrtek okolo polne je udarila strela in vžgala neko postransko poslopje viteza Tosija. Zgorelo je vse, menda tudi nekaj denarja, ki si ga je uboga delavska družina, stanujoča v tem poslopiju, prihranila. Rešili so samo nekaj ma- lega pohištva. Pogasili so domačini.

Odprto pismo

preč. g. Antonu Lesjaku, župnik v St. Jerneju.

V »Dol. Novicah« se g. župnik nad mano jezite, ker Vas dopisnik »Slov. Naroda« več- krat muči z očitanjem, da ste v nekem, c. kr. okrožnemu sodišču v Novem mestu pisanem

pismu imenovali lurdovanje v Rakovniku pri St. Jerneju goljufanje ljudstva, zdaj pa da ste postali njega goreči čestilec. Kakor veste, so opravljali dohodke iz romanja v Novi Lurda v Rakovniku pri St. Jerneju po odhodu kapelana Kolbezna, ki je vso stvar povzročil, iznašli so to romarsko pot pravzaprav kartajzi v Ple- terjih nekateri kmetje. Vi ste bili nevoljni in niste bili prijazni tem kmetom. Ti možje Vam niso hoteli izročiti romarskega denarja in so v verski gorečnosti nekega človeka, ki je hotel lurdovanju v Rakovniku konec storiti s tem, da je hotel na grnadi sežgati mater božjo, zve- zali in nemilo z njim ravnali. Zaradi tega so bili kmetje obtoženi in obsojeni. Jaz sem bil njih zagovornik. Branil sem jih tudi s tem, da je njih verska gorečnost kriva hudodelnega rav- nanja. Sodišče je to zelo kot olajševalno okol- nost, kmete pa obsodilo zaradi tega iz verske gorečnosti nastalega hudega ravnanja s člove- kom. Vi ste tedaj pisali kresiji v Novem mestu pismo, v katerem ste te uboge kmete grdo opi- sali; mesto da bi bili pisali sodišču, če ste se že hoteli vtikavati v sodne stvari, da so obto- ženci verni ljudje, ki so le hoteli motitelja lurdo- vanja napraviti neškodljivega, kar je vstrezalo resnici, ste pisali, da so ti kmetje zgolj iz sebi- nosti goreči čestilci lurske matere božje in da je vse lurdovanje goljufija. Vi ste tudi okrajne- mu glavarstvu in Krškem naznanili, da jemljejo kmetje brez dovoljenja pristojne oblasti od romarjev v Rakovniku materi božji podarjeni denar in ste prosili, da se lurdovanje ustavi, dasi ste Vi, Kolbezen in frančiškanski pater no- vo lursko mater božjo spremljali v veliki pro- cesiji v Rakovnik in je tam blagoslovil franči- škan studenec. Vi pa ste postavili lursko ma- ter božjo nad studencem na skalo. Okrajno glavarstvo je nato načelnika upravnega odbo- ra kmeta kaznovalo, dalo nabiralnik odvzeti in stražiti lursko mater božjo, da ji kmetje ne vzamejo denar, ker romalo se je še dalje in de- nar se je metel še dalje v studenc, ko so si kmetje ohladili versko gorečnost v ječi v No- vem mestu. Potem ste Vi vzel upravo lurskega romanja v svoje roke. Jaz sem tedaj pisal do- pis »Slov. Narodu«: »197 kronic! Bilo je ta- krat, ko ste Vi prevzeli upravo, v studencu v Lurdu toliko kronic. — Potem pa nisem več pisal o tem. »Slov. Narodu« že ne dopisujem več par let. Pač pa Vas draži in jezi sedanjí do- pisnik Slov. Naroda z Dolenjskega in Vam po- greva večkrat omenjeno pismo, pisano v kre- siji. To pismo je res prav sitno za Vas, zdaj, ko ste Vi postali goreči čestilec lurske matere božje v Rakovniku v St. Jerneju, še bolj; ali jaz ne morem nič za to, jaz pisma nisem pisal in jaz Vas ne dražim več z njim. Prišel sem la- hko, da na Vas nikdar ne mislim, tudi ne, če sem v Vaši bližini, v Gradišču. — Nič mi ni mar, kaj Vi uganjate, kaj delate v Rakovniku, zadovolj- no pa res gledam, ko vidim ob nedeljah, kate- re včasih prebijem v Gradišču, da vozarijo ro- marji v naš dolenjski Lurd, češ, ako že mora romanje biti, skupijo od romarjev Sentejnej- čani in krčmarji ob cestah, ki drže v naš Lurd, pa ne pride toliko romarskih tisočakov v ko- rist Gorenjcev, ki imajo svojo »Marijo poma- gaj« in veliko skupijo ravno od Dolenjcev. Kaj bi ne bila midva oba vesela tega romanja v naš Lurd? Obeima kaj odpade, meni je, ker se ljudje tam doli ložje pravdajo, če je kaj več cvenka v hišah. G. župnik dobro veste, da sta duhovnik in advokat potrebna našemu kmetu; brez njiju mu ni zadovoljnega življenja na svetu. Vi se tedaj jako motite, če mislite, da sem sovražnik Lurda v Rakovniku. Bog ne daj! Včasih tudi mislim, da naj ima naš kmet tudi kaj veselja, ko že daje duhovnikom in advoka- tom toliko skupiti. Mi srednji stanovi nič ne skrbimo za njegovo razveseljevanje, naj ima vsaj svojo božjo pot. Dekleta in fantje sede na romanju v naš Lurd veseli na lojterskih vozo- vih, ogledujejo si po poti drugi svet in kako stoji setve, travniki, seznanjajo se z Dolenjci v naših krajih, zakoni so včasih posledica ro- manja, križanje krvi je baše dobro. Stari Grki so imeli posebne cerkve v to svrhu. — In na romanju pride naš človek tudi do boljšega griž- ljaja, dobre pijače, katere je dosti v naših kra- jih. Dokler ne bo šola in boljše gospodarstvo kmetu kazalo drugo smer razveseljevanja, mo- ramo biti veseli, da ga sedaj sploh kaj ima. Zdaj se že vozijo romarji ob sobotah v naš Lurd in ob nedeljah nazaj domu prenočujejo v naših vaseh, več denarja ostaja tam in konji ne trpe toliko — se tudi spočivajo in veselejšje je ro- manje, ko prižge bog lučice na lepem dolenj- skem obnebju. — Reči moram, da imate Vi g.

dobrota. Pozor, Bismark, drži se! Lajati ne smeš.

Pes je otrešel z glavo in uprl velike oči v Otokarja.

»Ali ga peljete k predavanju?« se je oglasil drugi dijak.

»Kar tako mi je prišla na misel neumnost, da bi ga vzel s seboj. I on se lahko uči insti- tucije.« Pri tem se je nalahko upognil, malo- marno pihnil dim od cigarete psu v nastavljene nosnice in vzravnavši se vprašujoče pogledal Kvapil. »Ali vidiš?« govorile so njegove oči.

»Sedaj nisem več... kaj še...«

Kvapil ni vedel, kam bi pogledal. Pa nehote se je smehljaj. »Kdaj pojdeš na počitnice o praz- nikih?« je vprašal naglo, skrivaje svojo za- drego.

»Prosim te — na počitnice o praznikih?« je odgovoril Otokar, zaničljivo kriveč ustnice. »To je pri meni zadnja stvar! Lado, tega gnezda sem se o božiču najedel do sitega. Lahko si misliš, da so me držali v kleščah. In jaz sem se tam tako dolgočasil, da bi bil najraje kar prvi večer vstal in šel v Prago. Seveda! Tu je ne- beško življenje! In doma bi me bili najraje vodili še vedno na vrvice. In tako zoprn mi je tisto pestovanje! Obliče se mu je stemnilo, da bi njegove besede napravile večji vtisk. »Veš, na Silvestrov večer sem izostal malo dalje.« je na- daljeval, in jadikoval so ti, kakor da umiram. Hotel sem jim že reči, da to ni prvič niti zad- nič, toda... Povej mi, ali sem mari kak

župnik prav spretno roko v upravi Lurda. Večkrat sem povedal prejšnjim kmetiskim uprav- niteljem Lurda, naj Vam izroče upravo, ker do- tlej ne bo miru in bolje za Lurd in naše rojake Sentejnejčane, ker romarska cerkev brez ču- dežev nič ni vredna in čudeže znajo delati le duhovniki. — Pa kaj opravite proti verski go- rečnosti navedenih upraviteljev! To je bil tako bob ob steno, kakor opravi sedanjí dopisnik »Slov. Naroda« malo proti Vaši verski gore- nosti glede Lurda v Rakovniku pri St. Jerneju na Dolenjskem. Jaz nikdar nisem bil sovražnik tega našega Lurda. Stal sem vedno tudi v tem pogledu na strani kaplana Kolbezna, zagovorni- ka Lurda v Rakovniku, — prisedem pa, da ne iz verske gorečnosti.

G. župnik ste se sedaj prav po nepotrebnem jezili v navedenih »Dol. Novicah« nad ma- no. Nisem prijatelj kat. duhovenstva, rad ž njim vodim peresne boje, pa zaradi Lurda Vam nisem sovražnik, pa pa Vam bom vedno zameril, če vas slučajno kje vidim, da ste uboge kmete, ki so bili učenci Vaših prednikov, šli tožiti v kresijo z navedenim pismom in jim hoteli pripraviti hujšo kazen. Vaše pismo je bilo sicer blažev žegen, pa pokazali ste z njim, kako razumevate krščansko ljubezen. Jaz se nikdar ne bodem sramoval, da sem zagovarjal in za- stopal navedene kmete; le glejte, da vas ne bo kdaj pekla vest. Ti ubogi kmetje so sedeli po štiri mesece, lahko pa bi se ta sodba omo- gočila, ako bi bili vi hitro posredovali ko so kmetje poslali v St. Jernej, naj pride župan po tistega, ki je sežgal Lurd in preden se je zgo- dilo zvezanje in maltretacija revža, ki je tudi v verski gorečnosti hotel mater božjo, katero so Kartajzi prinesli s Francoskega, nadome- stiti z lepo lursko materjo božjo, ki bi jo bil izklesal in lepo pobarval naš domači kiparski umetnik Hudaklin in jo hotel postaviti v dru- gem kraju; francoska mati božja je lončena in take barve. Če boste tedaj še dobili dotično svoje pismo, katero vam je zdaj nevšečno, pod nos, razjezite se nad pravim dopisnikom.

Prav pošteno vam še slednjič povem, da me niste ujezili kar nič s svojim dopisom v »Dol. Novicah«, rad vidim, če se jezite Vi nad mano.

Lepo vam pozdravljam

V Gradišču, dne 10. julija 1913.

Dr. Slanc.

Trst.

— **Trgovka s človeškim mesom.** Tržaška policija je zaprla 32letno Ksenijo Stojacičovo iz Lvova, ki ima v Trstu bordel. Pred par dnevi se je bila namreč povrnila s svojega po- tovanja v Galicijo in je prignala s seboj tri mlade Poljakinje, ki jih je prevarila z lepimi obljubami udobnega in lahkega življenja, ki ga bodo imele v Trstu. Dekleta niso stitila, kam gredo, a ko so bila na mestu, so videla, v kako gnezdo so zašla. Prava sreča je bila, da se je našel med druhaljo človek, ki jih je rešil še pravi čas.

— **Goljufije v mestni ubožnici v Trstu.** Italijanski listi javljajo, da so bivšega nadzor- nika tržaške ubožnice Petra Fondo vendar le aretirali v Benetkah. Mož je svojčas par dni mirno postopal po Trstu, a ko je videl, da po- staja zadeva vendar nekoliko resnejša nego je mislil, jo je mahnil preko morja. Fondov zločin je hujši nego se je prej v obče mislilo, kajti poneverjenih je skoro 60.000 kron in ne samo 10.000 K.

— **Smrtna nezgoda.** Žalostne smrti je umrl v soboto v Trstu 54 let stari kmetovalec Ivan Gombač iz Nakla pri Sežani. Mož ima ženo in 10 otrok in se je peljal popoldne s svojim vozičkom in konjem v Trst k zdravniku. V ulici Alessandro Volta pa se mu je splašil konj, ki je v divjem diru prevrvel voz. Gombač je pri tem tako nesrečno padel na trdi trotoar ob cesti, da je pri priči umrl, konja s strtim vo- zom pa je ujel pogumen Tržačan.

Zadnje vesti.

GORIŠKE VOLITVE.

Gorica, 14. Izid večeršnjih volitev je sle- deči: V slovenskem delu dežele je izvoljen Fon z 8046 glasovi; Breclj (6233) in Grkic (7792) pa sta v ožji volitvi s samo- stojnima kandidatura Kovač (5083 glasov) in Miklavč (4827 glasov). Socialni demokrati so dobili: Dr. Tuma 1741 glasov, Verčon

otrok?« je zategnil vprašje z veliko resnobo. In življenje v takem gnezdu! Snedel bi se bil! Kar ne morem razumeti, kako sem preje mogel biti tam. Puščoba, strašna puščoba! Zares, sedaj ne morem razumeti! O počitnicah se odpeljem za nekaj dni k nim, pa se zopet vrnem sem. Rečem jim, da se moram tu priprav- ljati za državno izkušnjo. I seveda! Tu je ne- beško življenje! Kakor na primer danes, danes smo krokali vso noč. Sedaj sem bil v kopeli — — — to je najboljšje zdravilo po taki noči — in sedaj lahko grem znova. Kakor pravim: vso noč!

Kvapil se je v stiskah oziral okoli. »Vso noč — — —?« je boječje dejal, nevede, zakaj pravzaprav vprašuje.

»Ali ne verjameš? Lado, ti ne verjameš?« ga je hitro prekinil Otokar. »Morda misliš, da me premaga ena sama noč? No, čaka!« je pristavil važno, »boš videl, koliko prenesem! Umolknil je in prezirno zamahnil z roko. »Eno noč? Smešno! Dve, tri noči mi ni treba spati. Na moje čast.« obrnil se je proti vsem tam sto- ječim. »verjemite ali ne, tri noči sem že zapo- red prekoral. Z vajo se doseže vse! Kaj na kleteta tako dolgo ta ropoteč? Dovolite,« je dejal dijakom, »da pogledam.«

In stopil je po stopnicah k vratom dvo- vr- vlekoč za seboj Bismarka. Pogledal je skozi ključavničnico lufkico.

»Klepeče«, je izpregovoril tiho in se ozrl od vrat.

1718 in Mozeitič 1643. Podrobno poročilo sledi. — V italijanskem delu dežele so dobili: Laški klerikalci po 7354, 7144 in 6957 glasov; laški liberalci po 4252, 4219 in 3991 glasov in soc. demokrati po 3093, 3023 in 3006 glasov. Ožja volitev med klerikalci in liberalci. Slovenci v tem delu dežele so dobili po 1003, 993 in 988.

DEŽELNO GLAVARSTVO NA MORAVSKEM
Dunaj, 14. Včerajšnja uradna „Wiener Ztg.“ objavlja imenovanje poslanca grofa Serenyja za deželnega glavarja. Poslanca dr. Žaček in Jelinek sta imenovana za njegova namestnika.

MILJONSKA GOLJUFIJE.
Berlin, 14. Upravnik Köhler pri knezu Ly-narju na Šlezkem je izvršil ogromne defraudacije in goljufije. Izdal je tudi za več kakor milijon falsificiranih menic.

STRELA V ZVONIKU.
Trije mrtvi.
Krakov, 14. V vasi Dziala so šli kmetje med nevihto zvoniti proti toči. Naenkrat je tresčilo v zvonik. Trije kmetje so bili takoj mrtvi, več pa je težko poškodovanih.

TISZA ODLIKOVAN.
Budimpešta, 15. Cesar je podelil grofu tiszzi Elizabetni red.

POVODNIJI NA OGRSKREM.
6000 rudarjev brez strehe. — 15 oseb utonilo.
Budimpešta, 15. V Maros Ujavori je voda udrla v državne soline. Škoda znaša več milijonov. Mnogo hiš se je porušilo. 6000 rudarjev je brez pristreška. V Marmaroš-Szigethu je 15 oseb utonilo.

Druga vojna na Balkanu.

Nekatere vesti javljajo, da so operacije že ustavljene. Srbija je zmerna, Grška pa stavlja velikanske zahteve. Rumuniji raste apetit. Turki oficijelno zagotavljajo, da ne pojdejo preko meje.

SRBIJA USTAVLJA OFENZIVO!

Velesile v Belgradu.

Belgrad, 14. Zastopniki Rusije, Francije in Anglije so v soboto drug za drugim posredovali pri srbski vladi, da bi ustavila sovražnosti in sklenila preliminar mir. Pašić je odgovoril, da mora najprej vprašati vrhovno vojno poveljništvo, če ustavljenju operacij ne oškoduje srbske pozicije v vojaškem oziru. Nikakor pa se sovržnosti ne morejo ustaviti brez preliminarne mira, s katerim se Bolgarska zaveže, da sprejme solidarne pogoje Srbije in Grške, ki se tičejo teritorialnih zahtev. Razumtega naj Bolgarska pristopi novi Balkanski zvezi na trdnosti podlagi. Ako sprejme Bolgarska ta pogoj, sta Srbija in Grška pripravljeni napraviti Bolgarski teritorialne koncesije. V političnih krogih zagotavljajo, da podpiše preliminar mir tudi Rumunija, ki pristopi tudi novi Balkanski zvezi.

Operacije ustavljene!

Belgrad, 14. Na podlagi poročila vrhovnega armadnega poveljništva o vojnem položaju je vlada izdala ukaz, da se ustavi vsaka ofenzivna operacija. Ruski poslanik Hartwig je Pašiću izrekel zahvalo Sazonova.

GROZODEJSTVA.

Dunaj, 15. Neprenehoma prihajajo iz Belgrada. Aten in Sofije vesti o strašnih grozodejstvih, katere si Srbi, Grki in Bolgari vzajemno očitajo. (V teh vesteh se očitno mešata resnica in fantazija. V sedanjem momentu se nam ne zdi umestno objavljati vse te tožbe. Izpogovorili pa bomo, ko bo slika jasnejša.)

BOLGARSKA ZA DIREKTN POGAJANJA.

Peterburg, 15. Zunanje ministrstvo je dobilo obvestilo, da je bolgarska vlada pripravljena na direktna pogajanja s Srbijo in Grško. Pričakuje se, da se snidejo že danes obojestranski pooblaščenici.

BOLGARSKA.

Sobranje.

Sofija, 13. Sobranje je odobrilo pogodbo o nakupu železnice Solun-Dedeagač. Današnja seja se je nenadoma prekinila. Ministri in vodje opozicije so bili povabljeni v kraljevsko palačo na kronsko posvetovanje.

VOJSKA PROTI VOJNI.

Frankobrod, 15. »Frankfurter Zeitung« poroča o nekem bolgarskem častniku, ki je pobegnil v Švico, da ga ne ubijejo vojniki; to se je zgodilo nekaterim bolgarskim častnikom, ker vojniki niso hoteli vojne. Če ostane vlada na sedanjem stališču, je revolucija nezogibna.

POLOŽAJ NA BOLGARSKEM.

Turn-Severin, 14. Neki poročevalec, ki je prišel iz Sofije, javlja, da je tam cenzura tako stroga, da je vsako odpošiljanje vesti, ki jih ne odobrava vlada, nemogoče. Tudi policijske odredbe so tako stroge, kakor da vlada v Sofiji obsedno stanje. Stališče vlade je ogroženo. Prebivalstvo je bilo ves čas, odkar so izbruhnile

PONESREČEN AVIATIK.

Strassburg, 15. Devetnajstletni učenec letanja Dietrich je prišel pri letalnem poskusu tako nesrečno na tla, da se je aparat prekopitnil, Dietrich se je težko poškodoval in čez par minut umrl.

ŽELEZNIŠKE NESREČE.

Na Angleškem — 4 osebe mrtve.

London, 14. Pri Colchestrju je trčil ekspresni vlak v lokomotivo. Prvi voz vlaka je razbit, jedini voz zelo poškodovan. 4 osebe so mrtve; število ranjenih je neznano.

Na Francoskem — 2 mrtva, 30 ranjenih.

Pariz, 14. Ponoči je brzovlak iz Pariza v Marseille zapeljal v postaji Dijon v vrsto na tiru stoječih lokomotiv. Več vagonov je razbitih. Dva poštna službenca sta bila na mestu mrtva, dva druga smrtno nevarno poškodovana. 28 oseb je deloma težko, deloma lahko poškodovanih.

Na Španskem — 10 mrtvih.

Madrid, 14. Pri San Sebastianu sta dva električna vlaka z izletniki, ki so se peljali k borbi bikov, trčila drug ob drugega. Deset oseb je ubitih, več kakor 50 ranjenih.

V Ameriki — 12 mrtvih.

Los Angeles, 14. Dva vlaka električne železnice, polna izletnikov, ki so bili čez dan pri morju, sta trčila drug ob drugega. 12 oseb je ubitih, 50 težko poškodovanih.

ZAROTA V MEHIKI.

Novi Jork, 14. Iz Mehike poročajo, da so v glavnem mestu razkrili zaroto, ki je imela namen umoriti več ministrov. Deset oseb, med njimi enega poslanca, so zaprli.

Pojasnilo.

Tvrška Julij Meini, Selenburgova ulica 7 pečala se je početkoma izključeno samo s prodajo kave in sladkorja in je bila kot taka tudi registrirana. Pozneje se je podjetje z ustanovitvijo tovarna za: kakao, čokolado, figovo cikorio, sladno kavo, marmelade in mezge, ter tovarno za pecivo tako razširilo, da se je formalno obrt v toliko preosnovala, kolikor so pač zahtevale te spremembe. V trgovskem obratu se samobesbi umevno ni izvršila niti najmanjša izprememba.

Stavbene parcele

na Dunajski cesti v Ljubljani pred delavskimi hišami in na Glincah takoj ob mestni meji na Tržaški cesti, vse z najlepšo lego so po izberi za primerne cene

na prodaj.

Več se izve pri lastniku JOS. TRIBUČ, na Glincah št. 37.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

R. Z. Z. O. Z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Radioaktivno termalno kopališče

Toplice na Kranjskem

Sezija od 1. maja do 1. oktobra.

Postaja dolenske železnice Straža-Toplice. Akratov vrelc 38° C., ki daje vsaki dan čez 30.000 hektolitrov radioaktivne termalne vode. Zdravljenje s pitjem in kopanjem; izredno uspešno proti putiki, revmi, neuralgiji (trganju), ženskim boleznim in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopeli. Elektroterapija in masaža. Ravnateljstvo; Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje. Gozdna okolica. Bogato opremljene sobe. Izborne in cene restavracije. Prospekte in pojasnila daje brezplačno kopališka uprava.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Moderni klobuki za gospode

trdi in mehki, najnovejših oblik in barv, slamniki, čepice, vse v nedvomljivo največji izbiri in najboljši kakovosti iz prvih svetovnih tvornic po zelo skromnih stalnih cenah z 10% popustom v

Modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

SLAVIJA

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbitev za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gimotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbitev za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gimotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“.
Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbence izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

**Glavna prodajalna v lastni hiši.
Štiri filijalke.**

Valjni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudo vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števk.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz močin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**